

ເອກະລັກຂອງຊົນເຜົ່າ

ໄຕ

2015

ຈັດພິມໂດຍ: ກົມຊົນເຜົ່າ ສູນກາງແນວລາວສ້າງຊາດ

ຮ່ວມກັບ: CLICK

ສະໜັບສະໜູນໂດຍ: SDC

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Embassy of Switzerland

**Swiss Agency for Development
and Cooperation SDC**

ຄໍາເຫັນ ຂອງຫົວໜ້າກົມຊົນເຜົ່າ ສູນກາງແນວລາວສ້າງຊາດ

ປະເທດລາວ ເປັນປະເທດທີ່ນ້ອຍ, ເນື້ອທີ່ບໍ່ກວ້າງຂວາງແຕ່ກໍອຸດົມສົມບູນໄປດ້ວຍຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດ ແລະ ວັດທະນະທຳອັນດີງາມໂດຍສະເພາະແມ່ນຫຼາກຫຼາຍສີສັນຂອງບັນດາຊົນເຜົ່າ. ຊຶ່ງເປັນສິ່ງເອກອ້າງທະນົງໃຈ ຂອງປວງຊົນລາວ ແລະ ເປັນທີ່ດຶງດູດເອົານັກທ່ອງທ່ຽວໃນທົ່ວໂລກຫຼາຍລ້ານຄົນເຂົ້າມາຮຽນຮູ້ວັດທະນະທຳດັ່ງກ່າວ ໃນແຕ່ລະປີ. ດັ່ງທີ່, ທ່ານ ປະທານ ໄກສອນພົມວິຫານ, ຜູ້ນຳທີ່ເຄົາລົບຮັກຂອງປວງຊົນລາວທັງຊາດໄດ້ໃຫ້ຄຳເຫັນວ່າ: “ປະເທດລາວເຮົາມີວົງຄະນາຍາດລວມອັນປະກອບດ້ວຍຫຼາຍຊົນເຜົ່າ”. ໃນຫຼາຍຊົນເຜົ່າກໍມີຫຼາຍດ້ານທີ່ດີປຽບເໝືອນດັ່ງດອກໄມ້ນາໆພັນທີ່ພວມເບິ່ງບານໃນສວນອຸທະຍານອັນພາໃຫ້ມີຫຼາຍຮູບຫຼາຍສີສັນ ແລະ ສົ່ງກິນຫອມຫວນ.

ສະນັ້ນ, ເພື່ອເປັນການສົ່ງເສີມວັດທະນະທຳອັນດີງາມຂອງບັນດາຊົນເຜົ່າໃນ ສປປ ລາວ ກົມຊົນເຜົ່າ ສູນກາງແນວລາວສ້າງຊາດຮ່ວມກັບ ວິສະຫະກິດ CLICK I4 Dev ໂດຍ: ສະໜັບສະໜູນຈາກສະຖານທູດ ສະວິດສະແລັ່ນ (SDC), ຈຶ່ງໄດ້ຮຽບຮຽງ ແລະ ຈັດພິມປຶ້ມກ່ຽວກັບຊົນເຜົ່າ ໄຕ ຄົນໃໝ່ໂດຍແຍກຈາກປຶ້ມບັນດາຊົນເຜົ່າຢູ່ ສປປ ລາວ ໃນເມື່ອກ່ອນ. ເພື່ອເຜີຍແຜ່ໃຫ້ສັງຄົມໄດ້ເຂົ້າໃຈຮີດຄອງປະເພນີອັນເປັນເອກະລັກສະເພາະຂອງຊົນເຜົ່າ ໄຕ ໃນ ສປປ ລາວ. ປຶ້ມນ້ອຍຫົວນີ້ແມ່ນບັນລະຍາຍກ່ຽວກັບເອກະລັກສະເພາະຂອງຊົນເຜົ່າ ໄຕ ຊຶ່ງປະກອບດ້ວຍ: ຊື່ເອີ້ນ, ການຂະຫຍາຍຕົວຂອງພົນລະເມືອງ, ການນຸ່ງຫົ່ມ, ການກິນຢູ່, ການຕັ້ງພູມລຳເນົາ, ບາງຮີດ ແລະ ປະເພນີ.

ແຕ່ເນື່ອງຈາກ, ການຮຽບຮຽງເນື້ອໃນຄັ້ງນີ້ແມ່ນບົນພື້ນຖານຂໍ້ມູນທີ່ມີແລ້ວ, ສະນັ້ນ, ຈຶ່ງມີຂໍ້ຈຳກັດ, ຄວາມຊັດເຈນ, ຄວາມອຸດົມສົມບູນດ້ານຂໍ້ມູນພໍສົມຄວນ, ຢ່າງໃດກໍຕາມ, ຫວັງຢ່າງຍິ່ງວ່າປຶ້ມດັ່ງກ່າວຈະເປັນປະໂຫຍດໃຫ້ແກ່ສັງຄົມໃນການເຂົ້າໃຈໄດ້ເອກະລັກອັນສະເພາະຂອງຊົນເຜົ່າ ໄຕ ໃນ ສປປ ລາວ ບໍ່ຫຼາຍກໍໜ້ອຍ ແລະ ຈະເປັນພື້ນຖານຕື່ມກ່ຽວກັບການຄົ້ນຄວ້າຊົນເຜົ່າໃນ ສປປ ລາວ ແລະ ນຳເອົາຂໍ້ມູນໃໝ່ມາປັບປຸງໃຫ້ມີເນື້ອໃນອຸດົມສົມບູນເພີ່ມຂຶ້ນໃນອະນາຄົດ

ທ່ານສາມາດດາວໂຫຼດເອົາເນື້ອໃນປຶ້ມ ດັ່ງກ່າວໄດ້ທີ່ເວັບໄຊ :

www.doe-lfnc.org ຫຼື ຕິດຕໍ່ຂໍ້ມູນເພີ່ມເຕີມມາຍັງ ກົມຊົນເຜົ່າ

ສູນກາງແນວລາວສ້າງຊາດ

ທີ່ເບີໂທ: 021 218965, Email : ethnic123lfnc@gmail.com

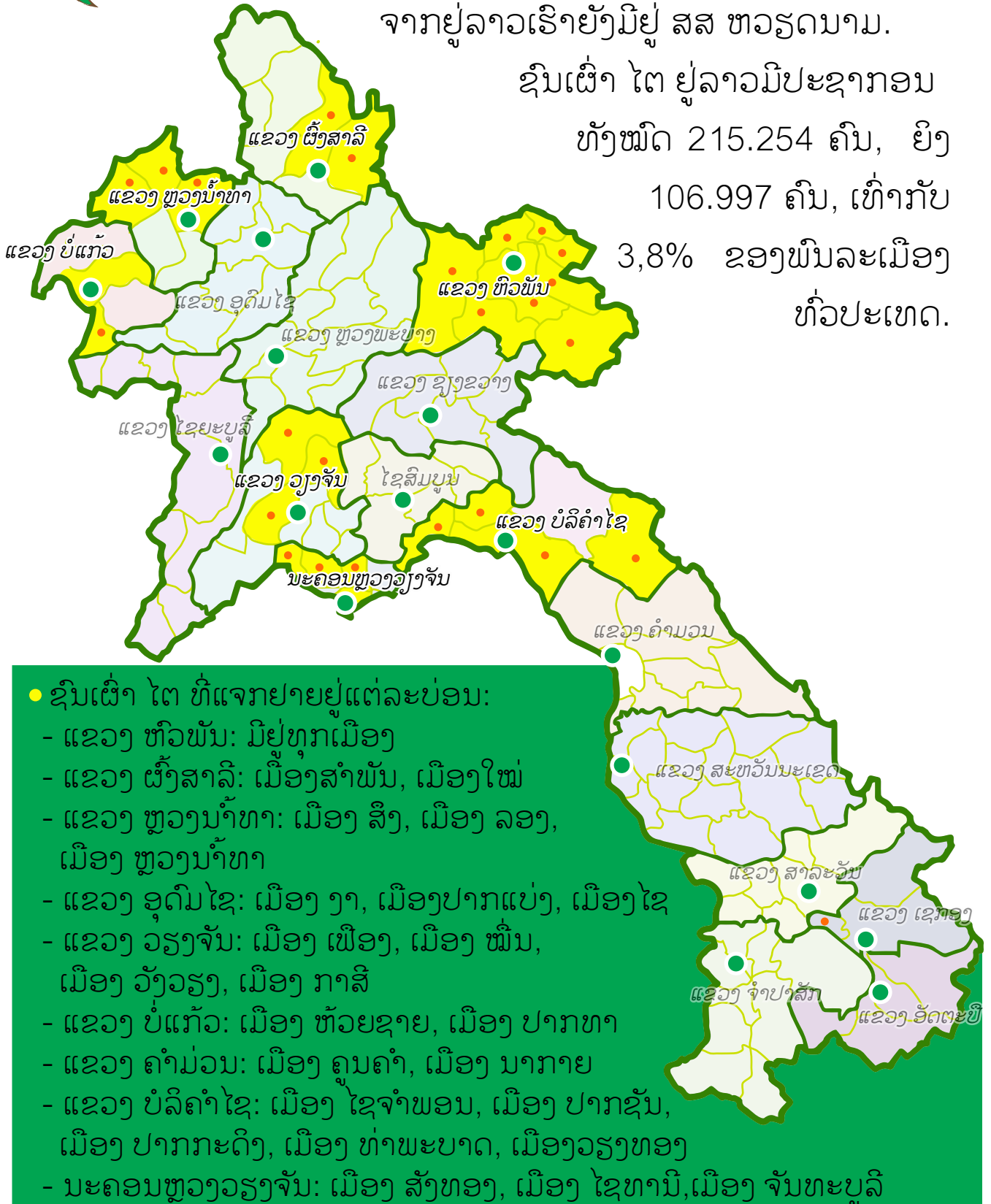
ນະຄອນຫຼວງວຽງຈັນ, ວັນທີ.....2015

ສູນກາງແນວລາວສ້າງຊາດ
ຫົວໜ້າກົມຊົນເຜົ່າ

ແຜນທີ່ການແຈກຢາຍພົນລະເມືອງ

ຊົນເຜົ່າ ໄຕ ຢູ່ ສປປ ລາວ ໄດ້ຕັ້ງ
ຖິ່ນຖານ ແລະ ດຳລົງຊີວິດຢູ່ບັນດາແຂວງ
ພາກເໜືອລົງຮອດແຂວງ ບໍລິຄຳໄຊ, ນອກ
ຈາກຢູ່ລາວເຮົາຍັງມີຢູ່ ສສ ຫວຽດນາມ.

ຊົນເຜົ່າ ໄຕ ຢູ່ລາວມີປະຊາກອນ
ທັງໝົດ 215.254 ຄົນ, ຍິງ
106.997 ຄົນ, ເທົ່າກັບ
3,8% ຂອງພົນລະເມືອງ
ທົ່ວປະເທດ.

ປະຫວັດຄວາມເປັນມາ ແລະ ຊື່ເອີ້ນ

ທີ່: ເມືອງ ວຽງໄຊ ແຂວງ ຫົວພັນ
ພາບໂດຍ: ກິມຊິນເຜົາ

ຊົນເຜົ່າ ໄຕ ມີປະຫວັດຄວາມເປັນມາຄືກັນກັບຊົນເຜົ່າ ລາວ, ຊົນເຜົ່າ ໄຕ ໄດ້ມາຕັ້ງຫຼັກປັກຖານຢູ່ດິນດອນຕອນນີ້ຫຼາຍຮ້ອຍປີ, ເຂົາເຈົ້າໄດ້ເຄື່ອນຍ້າຍມາຈາກດິນແດນຕອນໃຕ້ຂອງປະເທດ ຈີນ ເຂົ້າສູ່ປະເທດ ລາວ ໂດຍຜ່ານຕາມລ້ອງແມ່ນ້ຳດຳ, ແມ່ນ້ຳເມົາຕົກໃສ່ ເຊີນລາ, ດຽນບຽນພູ ແລະ ໄລເຈົ້າ ປະເທດ ຫວຽດນາມ ໃນປັດຈຸບັນ. ສ່ວນສາເຫດຂອງການຍົກຍ້າຍໃນແຕ່ລະຄັ້ງມີ 2 ສາເຫດທີ່ສຳຄັນຄື: ຍ້ອນສົງຄາມ ແລະ ການຊອກບ່ອນເຮັດການຜະລິດ.

ຊົນເຜົ່ານີ້ມີຊື່ເອີ້ນຫຼາຍຊື່ທີ່ແຕກຕ່າງກັນ, ຊື່ເດີມ ແລະ ຊື່ທີ່ເຂົາເຈົ້າເອີ້ນຕົນເອງແມ່ນ ໄຕ ຊຶ່ງຖືກຕ້ອງກັບສຽງສຳນຽງຂອງຕົນ. ຊົນເຜົ່າອື່ນເອີ້ນດ້ວຍການຜັນສຽງ “ໄຕ” ມາເປັນ “ໄທ”, ຄຳວ່າ: “ໄຕ” ຫຼື “ໄທ” ນັ້ນມີຄວາມໝາຍຄືກັນແປວ່າ: “ຄົນ ຫຼື ມະນຸດ”.

ຊົນເຜົ່າ ໄຕ ມັກຈະມີຊື່ເອີ້ນຕາມພູມສັນຖານບ່ອນຢູ່ອາໄສ ແລະ ການນຸ່ງຫົ່ມ, ເຄື່ອງແຕ່ງກາຍເຊັ່ນ: ນຸ່ງສີດຳກໍເອີ້ນວ່າ ໄຕດຳ, ນຸ່ງສີຂາວກໍເອີ້ນວ່າໄຕຂາວ, ນຸ່ງສີແດງກໍເອີ້ນວ່າໄຕແດງ ແລະ ອື່ນໆ. ສຳລັບໄຕດຳ ຍັງມີເລື່ອງເລົ່າສືບກັນມາເຖິງທຸກວັນນີ້ກ່ຽວກັບການ ທີ່ມີ ຊື່ເອີ້ນວ່າ: “ໄຕດຳ”. ຊົນເຜົ່າ ໄຕ ປະກອບດ້ວຍຫຼາຍແຊງ ຫຼື ຫຼາຍຂະ ແໜງເຊັ່ນ: ໄຕດຳ, ໄຕຂາວ, ໄຕແດງ ແລະ ໄຕເມີຍ.

ອາຊີບຂອງຊົນເຜົ່າ ໄຕ

ທີ່: ເມືອງ ວຽງໄຊ ແຂວງ ຫົວພັນ
ພາບໂດຍ: ກົມຊົນເຜົ່າ

ຊົນເຜົ່າ ໄຕ ແມ່ນປະກອບອາຊີບທາງການກະເສດ (ເຮັດ ນາ, ເຮັດໄຮ່ປູກເຂົ້າ). ນອກຈາກນີ້ຍັງນິຍົມເຮັດສວນແຄມແມ່ນ້ຳເພື່ອ ປູກພືດຜັກປະເພດຕ່າງໆ ຮັບໃຊ້ຊີວິດປະຈຳວັນຂອງຄອບຄົວຄື: ມັນ ດ້າງ, ມັນຕົ້ນ, ໝາກຖົ່ວ, ຜັກກາດ, ຜັກກະລຳ, ຜັກບົວ, ຜັກທຽມ, ໝາກເຜັດ ແລະ ອື່ນໆເຂົາເຈົ້າຍັງລ້ຽງ ສັດເຊັ່ນ: ງົວ, ຄວາຍ, ໝູ, ໝາ ແລະ ສັດປີກຕ່າງໆເພື່ອໃຊ້ແຮງງານ ແລະ ເຮັດພິທີກຳທາງສາສະໜາ. ພິເສດແມ່ນຜູ້ຊາຍຊົນເຜົ່ານີ້ມີຄວາມຊຳນານໃນວິຊາຫັດຖະກຳຈັກ ສານ ແລະ ແມ່ຍິງມີຄວາມຊຳນານເລື່ອງຂອງການປູກມອນລ້ຽງມ້ອນ, ຫຍິບປັກຖັກແສ່ວ ແລະ ຕຳຫຼຸກທໍ່ໄໝ.

ທີ່ຕັ້ງບ້ານ ແລະ ເຮືອນ

ຖ່າຍພາບໂດຍ: ກົມຊົນເຜົ່າ

ລັກສະນະເຮືອນຂອງຊົນເຜົ່າ ໄຕ ຕາມປະເພນີແລ້ວເຂົາເຈົ້າຈະປຸກເຮືອນ ແລະ ຢູ່ເຮືອນຮ້ານ, ເສົາຝັງ ຫຼື ໝູນຫີນ, ປູດ້ວຍຝາກ, ແອ້ມຝາໄມ້ເຮ້ຍ ແລະ ມຸງດ້ວຍໃບຫວາຍ ຫຼື ຫຍ້າຄາ. ເຮືອນແຕ່ລະຫຼັງຈະມີຊານເພື່ອເປັນບ່ອນໄວ້ນ້ຳ, ກ້ອງຕະລ່າງເປັນບ່ອນເກັບມ້ຽນເຄື່ອງອຸປະກອບການຜະລິດ, ຟື້ນ ແລະ ມັດສັດລ້ຽງຕ່າງໆ, ພາຍໃນເຮືອນຂອງເຂົາເຈົ້າຈະບໍ່ມີການຂັ້ນຫ້ອງນອນ, ແຕ່ເຂົາຈະໃຊ້ຜ້າກັ້ງຂັ້ນອີງຕາມຈຳນວນສະມາຊິກຂອງຄອບຄົວ. ຍ້ອນວ່າຢູ່ແຕ່ລະເຮືອນຈະມີຮ້ານບູຊາຜີ (ເທວະດາເຮືອນ). ສະນັ້ນ, ພາຍໃນເຮືອນຂອງຊົນເຜົ່າ ໄຕ ຈະມີການຄະລຳກ່ຽວກັບການເຂົ້າໄປແຕະຕ້ອງສະຖານທີ່ດັ່ງກ່າວຊຶ່ງຈະຢູ່ໃນບໍລິເວນຫ້ອງນອນຂອງຜູ້ເປັນພໍ່, ແມ່. ອີກຢ່າງໜຶ່ງໃນເວລາມີພິທີທາງປະເພນີ, ມີການຮັບປະທານອາຫານຕ່າງໆ ຫ້າມບໍ່ໃຫ້ຂວ້າປາກຈອກນ້ຳ ຫຼື ຈອກເຫຼົ້າ.

ເຂົາເຈົ້າຍັງມີເອກະລັກສະເພາະຕົນເອງໃນດ້ານການນຸ່ງຖືເອ້ຢ້ອງ ໂດຍການປະດິດຄິດແຕ່ງດ້ວຍສີໄມ້ລາຍມືອັນຄ່ອງແຄ້ວ ແລະ ປານິດ ຂອງແມ່ຍິງ, ຊຶ່ງເຄື່ອງນຸ່ງສ່ວນຫຼາຍຈະແມ່ນແພຝ້າຍຍ້ອມນິນ ແລະ ມີ ການຫຍິບປັກຖັກແສ່ວດ້ວຍສີສັນຕ່າງໆ.

ຊຸດໄຕດຳ

ຊຸດໄຕເມີຍ

ຊຸດໄຕແດງ

ຊຸດໄຕປະຍຸກ

ອາຫານ ແລະ ເຄື່ອງດື່ມ

ຊົນເຜົ່າ ໄຕ ຈະມັກກິນອາຫານລົດຊາດຈືດ, ຈາງ, ແລະ ອາຫານຫຼັກທີ່ພວກເຂົາເຈົ້າມັກກິນແມ່ນປະເພດ: ແກງໄກ່, ແກງຜັກກາດ, ລາບຊີ້ນໝູ, ປີ້ງຊີ້ນໝູ, ແຈ່ວໝາກເຜັດ, ດື່ມເຫຼົ້າຂາວ, ດື່ມນ້ຳຕົ້ມ ແລະ ນ້ຳດື່ມໃນສະໄໝກ່ອນ. ປັດຈຸບັນໄດ້ມີການປ່ຽນແປງ ແລະ ຫັນມາດື່ມນ້ຳທີ່ຜະລິດຈາກໂຮງງານ ແລະ ນ້ຳຕົ້ມ ທີ່ຖືກຕາມຫຼັກການ ອະນາໄມ.

ພາບໂດຍ: ກົມຊົນເຜົ່າ

ຄວາມເຊື່ອ

“ໄຕ” ເປັນ-ຊົນເຜົ່າໜຶ່ງທີ່ມີຮີດຄອງປະເພນີ, ຄວາມເຊື່ອຖື ແລະ ວັດທະນະທຳທີ່ອຸດົມສົມບູນສືບທອດມາແຕ່ບູຮານນະການ ເຊັ່ນ ຜີພໍ່, ຜີແມ່, ຜີເຮືອນ, ຜີບ້ານ, ຜີເມືອງ, ຜີປ່າ ແລະ ຜີນາເປັນຕົ້ນ. ຜີທີ່ມີຄວາມສຳຄັນຕົ້ນຕໍຂອງເຂົາເຈົ້າໄດ້ແກ່ຜີເຮືອນ. ສະນັ້ນ, ແຕ່ລະ ເຮືອນຈະມີຮ້ານບູຊາຜີ (ເທວະດາເຮືອນ) ຊຶ່ງເປັນບ່ອນສະຖິດຖານ ຂອງວິນຍານພໍ່, ແມ່ ແລະ ບັນພະບູລຸດທີ່ໄດ້ເສຍຊີວິດໄປ. ສຳລັບ ສະ ຖານທີ່ສຳຄັນຂອງຊົນເຜົ່າ ໄຕ ທີ່ເປັນບ່ອນສັກສິດ, ບ່ອນສັກກະລະ ບູ ຊາແມ່ນເທວະດາເຮືອນ, ຫໍຜີບ້ານ, ຫຼັງຜີມົດ ແລະ ປ່າຊ້າເຫຼົ່ານີ້ເປັນ ຕົ້ນ.

ງານບຸນ

ຊົນເຜົ່າ ໄຕ ແມ່ນຈະມີງານບຸນປະຈຳເຜົ່າຂອງພວກເຂົາ ແມ່ນປີໜຶ່ງມີພຽງແຕ່ງານບຸນກິນເຕດ ຫຼື ເວົ້າອີກຢ່າງໜຶ່ງວ່າ: ບຸນກຸດ ຫວຽດ ທີ່ຊົນເຜົ່າ ໄຕ ຈະຈັດຂຶ້ນໃນຊ່ວງໄລຍະເວລາຂອງເດືອນກຸມພາ ຂອງແຕ່ລະປີ.

ທີ່: ເມືອງ ວຽງໄຊ ແຂວງ ຫົວພັນ
ພາບໂດຍ: ກົມຊົນເຜົ່າ

ຖ່າຍພາບໂດຍ: ຄຳຕັນ ພັນວິໄລ

ຖ່າຍພາບໂດຍ: ຄຳຕັນ ພັນວິໄລ

ທີ່: ເມືອງ ວຽງໄຊ ແຂວງ ຫົວພັນ
ພາບໂດຍ: ກົມຊົນເຜົ່າ

ທີ່: ເມືອງ ວຽງໄຊ ແຂວງ ຫົວພັນ
ພາບໂດຍ: ກິນຊິນເຜົ່າ

ເຄື່ອງດົນຕີ ແລະ ສິລະປະຝັນເມືອງ

ສຳລັບເຄື່ອງດົນຕີຂອງຊົນເຜົ່າ ໄຕ ແມ່ນຈະປະກອບມີ: ກອງ, ແສ່ງ, ເຄື່ອງ ເສບດົນຕີ ແລະ ກຳມີກອນຂັບ, ກອນລຳຂອງຊົນເຜົ່າ ໄຕ ເຊິ່ງເຂົາເຈົ້າຈະຂັບລຳສະເພາະແຕ່ມີງານບຸນກິນເຕດເທົ່ານັ້ນ.

ທີ່: ເມືອງ ວຽງໄຊ ແຂວງ ຫົວພັນ
ພາບໂດຍ: ກົມຊົນເຜົ່າ

ພາສາປາກເວົ້າ

ພາສາຂອງຊົນເຜົ່າ ໄຕ ຈັດເຂົ້າໃນໝວດພາສາ ລາວ-ໄຕ. ຊົນເຜົ່ານີ້ມີຕົວໜັງສືຂຽນໂດຍສະເພາະແມ່ນຕົວໜັງສືໄຕດຳມີລັກສະນະຄ້າຍຄືກັນກັບໜັງສືລາວບູຮານ, ແຕ່ສຽງສຳນຽງປາກບໍ່ມີຕົວ “ດ” ໃຊ້ຕົວ “ ລ ” ແທນ, ໜັງສືຂຽນນີ້ບໍ່ໄດ້ຮັບການສົ່ງເສີມ. ສະນັ້ນ, ມີພຽງແຕ່ຜູ້ເຖົ້າ, ຜູ້ແກ່, ເຈົ້າກົກ, ເຈົ້າເຫຼົ່າຈຳນວນໜຶ່ງຂອງຊົນເຜົ່ານີ້ເທົ່ານັ້ນທີ່ຍັງຮູ້ອ່ານອອກ ແລະ ຂຽນເປັນ.

ການສົມທຽບ

ພາສາ ລາວ ກັບ ພາສາ ໄຕ

ລຳດັບ	ພາສາ ລາວ	ພາສາ ໄຕ
01	ສະບາຍດີ	ແຄປ້ອມ
02	ໂຊກດີ	ຈິນແຄ
03	ຂອບໃຈ	ຈະເອິນ
04	ຂໍໂທດ	ຂໍໂທດ
05	ເຈົ້າຊື່ຍັງ?	ເຈົ້າຊື່ອັນເດີ?
06	ເຮັດຍັງຢູ່?	ເຮັດອັນເດີ?
07	ກິນເຂົ້າແລ້ວບໍ່?	ເລົ່າເຂົ້າ?
08	ລາກ່ອນ	ປ່າຍກ່ອນ
09	ພົບກັນໃໝ່	ຈວບກັນໃໝ່
10	ບໍ່ເປັນຫຍັງ	ບໍ່ເປັນເລີ

ຂໍ້ມູນໂດຍ: ທ່ານ ມອນເພັດ ສຸພັນທອງ